
МЕЂУНАРОДНО ПОСЛОВНО ПРАВО

Међународна регулатива

Међународни рачуноводствени стандарди

Према неким истраживањима скоро четири петине европских предузећа подржава планове Европске уније да од 2005 уведе обавезу припреме рачуна (годишњих извештаја, обрачуна) према јединственим рачуноводственим стандардима које је, још 1973, припремио за употребу у целом свету Комитет за међународне рачуноводствене стандарде (*International Accounting Standards Committee*). Ови стандарди стављају нагласак на реалну вредност и ограничавају компаније у покушајима да рачуне прилагођавају својим тренутним потребама. У дугом периоду постојао је отпор пословних људи да примењују такве рачуноводствене стандарде, али сада схватају да би им већа отвореност омогућава да се лакше региструју на берзама и обезбеде повољније финансирање.

Одлаже се примена ревидираног Базелског споразума

Базелски комитет за банкарске прописе и спровођење надзора (*Basle Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices*) је стално тело Банке за међународне обрачуна (*Bank for International Settlements*) из Базела. Задатак комитета је да ради на унапређивању банкарских прописа и надзора над радом банака и *de facto* представља неку врсту светског регулатора на подручју банкарства.

Комитет је 1988. донео тзв. Базелски споразум, који је усвојило више од 100 земаља. Овај споразум има за циљ да обезбеди да банке располажу одговарајућим капиталом за покривање потенцијалних ризика. Банке се упућују на опрезније понашање тако што се одобравање ризичних зајмова на одређени начин санкционише. Споразум користи инструмент адекватности капитала (*capital adequacy*).

Међутим, категорија адекватности капитала је, иако лака за примену, заправо неселективна и представља само грубу процену стварне изложености ризику. Оту-

да је Базелски комитет је припремио у 2000. ревизију Базелскг споразума чија је суштина у томе да се ризици нешто друкчије оцењују и која би требало великим и развијеним банкама да омогући да користе сопствене методе за процену ризика, те за оцену који обим резерви треба да одвоје за покриће лоших кредита и других улагања (ово би банкама омогућило да смање трошкове пословања, јер би у резервама држале мање износе). Ревизија је требало да ступи на снагу 2002. Европске банке су, међутим, изразиле страховања да ће применом нових правила америчке банке стећи велику предност пошто користе ситуацију што се у САД нови прописи ефикасније доносе и уводе у праксу (док је, на пример, Европској комисији потребно око две године да припреми нове директиве). Поред тога, нова правила би изискивала и неке друге интервенције у домаћој регулативи (у Немачкој би морао да се мења и устав да би се дала већа овлашћења органима надлежним за надзор банака). Америчке институције које регулишу рад банака на крају су попустиле пред оваквим ставовима европских банкара и прихватиле да се са применом нових правила причека до 2004.

Нови систем за плаћање у еврима

Деведесет водећих светских банака крајем 2000. увело је нови систем, под именом "Степ 1", за плаћања у еврима износа мањих од 50.000 евра између правних лица и појединаца. Очекује се да ће плаћања преко граница бити знатно убрзана и да ће целокупна процедура моћи да се оконча у року од 2 дана (нека плаћања трају и до 6 дана). Очекује се да ће систем знатно смањити и трошкове плаћања, који су поретерано велики и на мети оштрих критика (за мале трансфере трошак износи понекад и преко 15 %).

Систем треба да представља језгро будућег паневропског клириншког система који би елиминисао многобројне друге, претежно билатералне, аранжмане који се користе за тзв. мала плаћања. Преко система банке ће имати и директан међусобан приступ, а за мала плаћања неће морати једна код друге да држе депозите. Једини услов који банка која није регистрована у Европској унији мора да испуни да би била корисник система Степ 1 је да има филијалу у Унији

Смернице против прања новца

Постојеће мере су очигледно неефикасне да се прању новца у међународним размерама стане на пут, и то како у малим, тако и у великим финансијским центрима (процењује се, на пример, да се годишње преко банака опере око 600 милијарди долара, а многе водеће светске банке су биле предмет истраге или критика што су омогућиле прање новца у конкретним ситуацијама).

Међу многим мерама да се прање новца спречи издваја се покушај десетак највећих светских банака (*UBS, Credit Suisse, Citigroup, Barclays, Deutsche Bank, ABN Amro Bank* и др.) које су постигле споразум о смерницама које ће се у свету приме-

њивати у борби против убацивања илегалног новца у легалне токове. Уз помоћ *Transparency International*, групе за притисак чији је основни циљ борба против корупције, сачињене су смернице које одређују светске стандарде дужне пажње (*due diligence*) коју ће банке морати да примене у пословању са богатим појединцима.

Прва зона слободне трговине у Африци

У замбијској престоници Лусака донета је недавно одлука о оснивању прве зоне за слободну трговину робом и услугама у Африци под називом Заједничко тржиште за источну и јужну Африку (*Common Market for Eastern and Southern Africa - COMESA*). Заједничко тржиште обухвата 9 земаља (Египат, Замбију, Зимбабве, Кенију, Мадагаскар, Малави, Маурицијус, Судан и Џибути), а од 1. јуна 2001. биће укључено још 11 чланова (између осталих, Бурунди, Еритреја, Коморска Острва, Конго-Киншаса, Руанда, Сејшели и Уганда).

У слободној зони COMESA живи 380 милиона људи на површини од преко 7 милиона квадратних километара. Укупна вредност трговине земаља-чланица је око 170 милијарди долара, али на међусобну трговину отпада само око 4 милијарде долара.

Слободна зона је организована за слободан промет роба и услуга, у будућности треба да омогући и слободан проток капитала, а предвиђа се да се од 2004. међу чланицама формира и царинска унија. Монетарна унија се предвиђа за период после 20 година.

Слободна зона ће, између осталог, имати улогу и у преговорима у оквиру Светске трговинске организације и преговорима са Европском унијом.

Заједничка правила за заштиту инвестиција ?

Према подацима Конференције УН о трговини и развоју (*UN Conference on Trade and Development - UNCTAD*) број билатералних уговора о заштити инвестиција у периоду од последњих десет година знатно је повећан - од 385 број се попео на 1.857. Ове уговоре закључиле су 173 земље. Уговори су закључивани не само међу развијеним земљама, него и између земаља на путу развоја (пре десет година међу земљама у развоју била су закључена само 63 таква уговора, а крајем 2000. тај број је већ био 833, што је око 45 % од свих закључених уговора). Међу развијеним земљама највише уговора су закључили Немачка (124), Швајцарска (95) и Француска (92); исти број уговора као и Француска закључила је и Енглеска. Међу земљама у развоју највише уговора закључили су Кина (94), Румунија (90) и Египат (84).

Светска трговинска организација залаже се за доношење међународног споразума о заштити инвестиција, пошто велики број билатералних уговора збуњује инвеститоре, а најсиромашније земље ставља у подеђен положај (закључени билатерални споразуми имају доста заједничких односно сличних одредби, али се

разликују чак и када их закључује иста земља, што указује не само на различит приступ, него и на различит преговарачки положај у односу на поједине земље). Изгледа да и у Европској унији преовладава став да би све земље могле имати користи од усвајања заједничких правила о заштити инвестиција.